

Свіргун А. Р.

*аспірант кафедри міжнародних економічних відносин,
Донецький національний університет імені Василя Стуса
м. Вінниця, Україна*

Науковий керівник: Орехова Т. В.

*доктор економічних наук, професор,
декан економічного факультету,
Донецький національний університет імені Василя Стуса
м. Вінниця, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-558-0-43>

ТАКСОНОМІЯ СТАЛОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЄС ЯК НАУКОВО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ ГАРМОНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку вагомого значення набуває реалізація моделі сталого зростання, що характеризується поєднанням економічної ефективності, екологічної збалансованості та соціальної відповідальності. Відповідно, задля досягнення поставленої мети, необхідним є формування дієвої системи сталого фінансування, основним завдання якого є спрямування акумульованих фінансових ресурсів на екологічні та соціально-орієнтовані проекти. У цьому контексті, першочерговим методологічним інструментом формування раціонального механізму сталого фінансування є Таксономія сталої діяльності ЄС.

Нормативно-правова та науково-методологічна природа категорії Таксономії визначає її як єдину системну класифікацію, розроблену задля групування видів економічної діяльності, що відносяться до екологічно та соціально сталих. Основною метою запровадження Таксономії сталого розвитку є гармонізація функціонування фінансових ринків задля забезпечення прозорості інвестицій та ціленаправленості фінансування «зелених» проектів.

Основною метою Таксономії ЄС є формування уніфікованої системи сталого фінансування та визначення критеріїв економічної діяльності, що відповідає принципам сталого розвитку в межах Європейського Союзу. У її структурі закладено чіткі стандарти та показники оцінювання проектів, спрямованих на досягнення Цілей сталого розвитку та

ефективне використання фінансових ресурсів для підтримки екологічно орієнтованих інвестицій. Завдяки цьому Таксономія ЄС забезпечує основу для створення єдиного підходу до ідентифікації економічно стійкої та екологічно відповідальної діяльності, сприяючи переходу до більш «зеленої» та збалансованої економіки [1].

Таксономія відіграє ключову роль у масштабуванні сталих інвестицій у межах європейського ринку сталого фінансування, сприяючи ефективному перерозподілу фінансових потоків на користь проєктів, орієнтованих на екологічну трансформацію та кліматичну нейтральність. Вона забезпечує захист інвесторів від практик «greenwashing», підвищує конкурентоспроможність підприємств, які дотримуються принципів ESG, та сприяє гармонізації фінансових ринків шляхом зменшення їхньої фрагментації й асиметрії інформації. Завдяки своїй методологічній узгодженості Таксономія перетворюється на системоутворюючий інструмент сталого фінансування, який поєднує екологічні, економічні та соціальні цілі в єдину рамкову модель розвитку європейської економіки.

Таксономія сталої діяльності Європейського Союзу була офіційно затверджена Регламентом (EU) 2020/852 від 18 червня 2020 року. Офіційне затвердження норм Таксономії дозволило забезпечити узгодженість вимог до соціально та екологічно орієнтованих проєктів, прозорість фінансових рішень і аналіз екологічних показників [3]. Регламентом (EU) визначив шість основних екологічних цілей, на досягнення яких мають бути спрямовані сталі інвестиції: пом'якшення змін клімату; адаптація до змін клімату; раціональне використання водних і морських ресурсів; перехід до циркулярної економіки; запобігання забрудненню довкілля; захист екосистем і біорізноманіття.

Регламент Таксономії сталого фінансування в Європі став основою у системі досягнення глобальних та європейських цілей сфери охорони навколишнього середовища та соціального забезпечення. Адже фінансові інститути здатні спрямовувати капітал у проєкти, які забезпечують кліматичну нейтральність, зменшення вуглецевого сліду та підвищення ефективності використання природних ресурсів. Таким чином, Таксономія стала фундаментальним елементом Європейського зеленого курсу (European Green Deal) та сформувала чіткі орієнтири для учасників фінансового ринку.

Важливо звернути увагу, що 13 червня 2023 року Європейська Комісія представила модернізований пакет заходів, спрямований на подальший розвиток системи сталого фінансування Європейського

Союзу. Якісно оновлена система сталого фінансування характеризується розширенням сфери застосування Таксономії та удосконалення критеріїв віднесення економічної діяльності до екологічно сталої [2].

Зокрема, було схвалено новий набір таксономічних критеріїв, що охоплюють види економічної діяльності, які здійснюють значний внесок у досягнення однієї або кількох екологічних цілей, не пов'язаних безпосередньо зі зміною клімату. До таких цілей належать: раціональне використання та захист водних і морських ресурсів; перехід до циркулярної (замкненої) економіки; запобігання та зменшення забруднення навколишнього середовища; охорона та відновлення біорізноманіття й екосистем.

Окрім того, внесено зміни до критеріїв Таксономії ЄС, які стосуються пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до нових кліматичних умов. Розширення переліку економічних видів діяльності, що охоплюють усі шість екологічних цілей, сприятиме залученню більшої кількості галузей та підприємств до процесів сталого фінансування. Це, у свою чергу, підвищить практичну зручність застосування Таксономії та посилить її роль як ключового інструменту стимулювання сталих інвестицій у межах Європейського Союзу.

З науково-методологічної точки зору Таксономія сталої діяльності ЄС є інноваційним інструментом систематизації економічної діяльності, що формує нову парадигму взаємодії між фінансовими ринками та екологічною політикою. Принципи Таксономії ґрунтуються на міждисциплінарному підході, який поєднує елементи кількох наукових напрямів: принципи екологічної економіки (забезпечення оцінки впливу господарської діяльності на довкілля та визначення її екологічної ефективності); положення інституціональної теорії (формування нових норм та стандартів поведінки учасників ринку, сприяючи інституціоналізації принципів сталості); концепції фінансового регулювання (забезпечення уніфікації стандартів звітності, управління ризиками та підвищення прозорості інвестиційних процесів).

Науково-методологічна цінність Таксономії полягає у створенні єдиної системи вимірюваних критеріїв, які дозволяють фінансовим установам визначати «зелений» відсоток активів (Green Asset Ratio) та приймати управлінські рішення, спираючись на об'єктивні екологічні індикатори. Завдяки цьому Таксономія перетворюється на науково обґрунтовану платформу, що забезпечує зв'язок між економічною діяльністю, екологічною доцільністю та фінансовою стабільністю.

Однією з ключових функцій Таксономії сталої діяльності ЄС є гармонізація правил сталого інвестування в межах Європейського Союзу. До її впровадження відсутність єдиних методологічних критеріїв призводила до ситуації, коли фінансові установи самостійно визначали ступінь «зеленості» активів. Це, у свою чергу, спричиняло інформаційну асиметрію, ускладнювало процес оцінювання сталості інвестицій та створювало ризики маніпуляцій і недовіри серед учасників ринку [4]. Запровадження Таксономії дозволило: підвищити прозорість звітності компаній і фінансових посередників; сформуванню єдиний інформаційний простір для інвесторів; зменшити масштаби «greenwashing»; забезпечити порівнюваність даних і показників у межах усього Європейського Союзу.

Таким чином, Таксономія виступає методологічною основою європейської системи сталого фінансування, що забезпечує уніфікацію критеріїв, гармонізацію фінансових ринків держав-членів ЄС та формування нової екосистеми сталого інвестування, орієнтованої на досягнення цілей кліматичної нейтральності й сталого розвитку.

Запровадження Таксономії ЄС становить вагомий крок у процесі наближення українського законодавства до європейських стандартів у контексті підготовки нашої держави до вступу в Європейський Союз. В серпні 2024 року Кабінет Міністрів України затвердив Стратегію відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації малого і середнього підприємництва на період до 2027 року та Операційний план заходів на 2024–2027 роки, який передбачає імплементацію Регламенту ЄС 2020/852 (Регламенту Таксономії ЄС). Відповідні нормативні документи визначають інтеграційний напрямок України у європейську екосистему сталого фінансування та запровадження сучасних підходів до оцінювання екологічної ефективності економічної діяльності.

Отже, Таксономія сталої діяльності Європейського Союзу є основою формування єдиної системи сталого фінансування, спрямовує свою науково-методологічну єдність на забезпечення реалізації екологічних та соціальних ініціатив. Механізми Таксономії сталої діяльності спрямовані на уніфікацію критеріїв оцінювання екологічної сталості, гармонізацію фінансових ринків держав-членів ЄС і підвищення прозорості інвестиційних процесів. Завдяки цьому Таксономія сприяє інтеграції екологічних принципів у фінансову політику, зменшенню інформаційної асиметрії, запобіганню «greenwashing» та зміцненню довіри між учасниками ринку.

Література:

1. About the EU Taxonomy Compass. URL: <https://ec.europa.eu/sustainable-financetaxonomy>
2. EU taxonomy navigator. *European Commission*. URL: https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/tools-and-standards/eu-taxonomy-sustainable-activities_en
3. EU Taxonomy, Corporate Sustainability Reporting, Sustainability Preferences and Fiduciary Duties. 21 April 2021. URL: <https://ec.europa.eu/info/publications/210421-sustainable-finance>
4. Hossain M., Gerald J. Lobo, and Mitra S. The impact of EU Taxonomy on corporate investments. *Review of Pacific Basin Financial Markets and Policies*. Vol. 25. № 02. URL: <https://www.worldscientific.com/doi/full/10.1142/S2282717X23500044>